

(Ф 03.02-91)

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет
Навчально-науковий інститут міжнародних відносин
Кафедра журналістики, реклами і зв'язків з громадськістю

ЗАТВЕРДЖУЮ
Ректор

" 12 " 10 2018 р.

Система менеджменту якості

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«Риторика (за професійним спрямуванням)»

Галузь знань: 06 «Журналістика»
Спеціальність: 061 «Журналістика»
Освітньо-професійна програма: «Журналістика»

Курс – 3 Семестр – 6

Аудиторні заняття – 30
Самостійна робота – 60
Усього (годин/кредитів ECTS) – 90/3

Екзамен – 6 семестр

Індекс НБ17-061/16-3.19

СМЯ НАУ НІ 15.01.04-01-2018

Навчальну програму дисципліни «Риторика (за професійним спрямуванням)» розроблено на основі освітньо-професійної програми та навчального плану № НБ-17-061/16 підготовки фахівців освітнього ступеня «Бакалавр» за спеціальністю 061 «Журналістика» освітньо-професійною програмою «Журналістика» та відповідних нормативних документів.

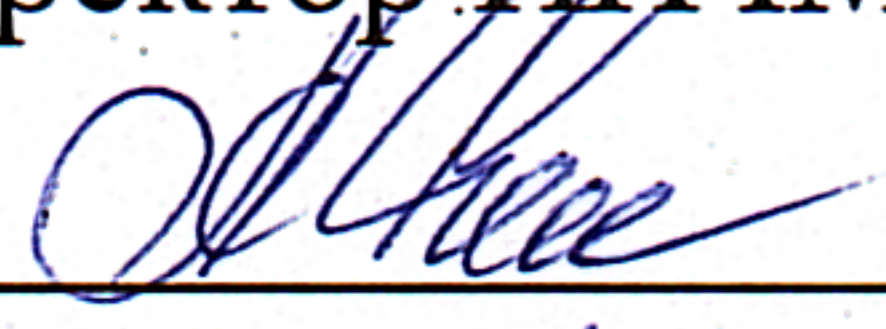
Навчальну програму розробила
професор кафедри журналістики,
реклами і зв'язків з громадськістю В.Шульгіна

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні випускової кафедри
напряму 061 «Журналістика» (освітньо-професійної програми «Журналістика»)
– кафедри журналістики, реклами і зв'язків з громадськістю, протокол № 14 від
«5» вересня 2018 р.

Завідувач кафедри Е. Циховська

Навчальну програму обговорено та схвалено на засіданні науково-
методично-редакційної ради Навчально-наукового інституту міжнародних
відносин, протокол № 8 від "24" вересня 2018 р.

Голова НМРР Ю. Коваленко

УЗГОДЖЕНО
Директор ІН ІМВ
 А. Фоменко
" 01 " 10 2018 р.

- особливості становлення і розвитку, сучасний стан української риторики;
- закони риторики, механізм дії законів та їхній абсолютний характер;
- логічні, психолого-педагогічні та естетичні основи риторики, її види та особливості використання в професійній практичній діяльності юриста.

Навчальний матеріал дисципліни структурований за модульним принципом і складається з одного класичного навчального модуля «**Риторика як наука і мистецтво**», який є логічно завершеною, відносно самостійною, цілісною частиною навчальної дисципліни, засвоєння якої передбачає проведення модульної контрольної роботи та аналіз результатів її виконання.

Навчальна дисципліна «Риторика (за професійним спрямуванням)» базується на знаннях таких дисциплін, як: «Українська мова за професійним спрямуванням», «Основи теорії журналістики», «Основи тележурналістики», «Основи радіожурналістики» та є базою для вивчення таких дисциплін, як: «Сучасний телевідеопроцес», «Теорія та методика журналістської творчості».

2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Модуль №1 «Риторика як наука і мистецтво»

Тема 2.1.1. Антична риторика. Розвиток суспільно-політичного, соціально-побутового красномовства за часів Давньої Греції та Давнього Риму

Риторика як дар природи, плід мистецтва й наука. Історичні джерела її та розвиток в умовах рабовласницького ладу. Джерела риторики часів Перікла (V ст. до н.е.). Діяльність софістів. Риторика в житті Сократа (469-399 рр. до н.е.): діалоги, бесіди, дискусії та “іронія”. Платон (427-347 рр. до н.е.) та його Академія. Розуміння сутності риторики Платоном. Демосфен (близько 384-322 рр. до н.е.) та його час. Мистецтво Демосфена-оратора. Аристотель (384-322 рр. до н.е.) – видатний давньогрецький філософ-енциклопедист, автор теорії риторики. Визначення Аристотелем місця риторики серед інших наук і мистецтв, сутності “технічних” та “нетехнічних” способів переконання. Тенденції елінізації давньоримської культури (III ст. до н.е.). Місце риторики й ораторики в системі освіти давнього Риму. Граматики і граматисти, літерати і літератори та їхня роль у розвитку ораторського мистецтва давнього Риму. Теорія римського красномовства Квінтіліана (бл.35-бл.96 рр. н.е.). Цицерон – давньоримський державний діяч і оратор. Аналіз його теоретичної спадщини: “Про оратора”, “Брут”, “Оратор”. Мистецтво Цицерона-оратора. Цицерон про вимоги до оратора.

Тема 2.2.2. Християнська риторика та риторика епохи Середньовіччя.

Зародження християнської, церковно-богословської риторики, її педагогічні та етичні засади. Проповідіраньохристиянських проповідників як зразок красномовства. Мистецтво бесіди – гомілетика. Візантійська риторика.

Іоанн Златоуст, Василь Великий – видатні богослови і оратори IV сторіччя. Соціальне та суспільно-політичне звучання ранньої проповіді. Формування засад європейського красномовства в епоху Середньовіччя. Риторика середньовічного Заходу. Західноєвропейська риторика нового часу. Слов'янська риторика, історичні умови її формування, особливості розвитку і становлення. М.В. Ломоносов – видатний вчений, оратор, теоретик красномовства. Історична динаміка образу оратора. “Правила вищого краснореччя” М.Сперанського. Розвиток академічної риторики в Росії: Т.Грановський, Д.Менделєєв, К.Тімірязєв. Розвиток судового красномовства в Росії: Пороховщиков П.С., Коні А.Ф., Ф.М. Плевако.

Тема 2.2.3. Історія і традиції української риторики.

Розвиток риторики в Київській Русі. “Слово про закон і благодать” Митрополита Іларіона (XI ст.). Братські школи. Полемічна література як зразок риторичної діяльності. Риторичні традиції Києво-Могилянської академії. Ф.Прокопович (1681-1736 рр.) – видатний суспільно-політичний діяч - теоретик та практик красномовства. “Духовний регламент” – його суть, значення та вплив на Петровський наказ 1724р. “Господам сенаторам...”. Ф.Прокопович – теоретик красномовства. Г.Сковорода (1722-1794 рр.) – “український Сократ”. Становлення мислителя, його життєва позиція. Філософія й риторика в житті Г.Сковороди. І.Франко – видатний український поет, оратор, революціонер. Промови І.Франка, М.Павлика і О.Терлецького на Львівському судовому процесі 1878 р. Українська риторика за часів Центральної Ради. Риторична спадщина Василя Липківського. Сучасні тенденції розвитку красномовства в Україні, його етичні засади.

Тема 2.2.4. Теоретичні засади риторики, цілі риторичної діяльності, засади та фактори, що визначають її успіх

Сутність етно-історико-культуроспецифічної теорії риторики. Риторика в умовах професійної діяльності журналіста. Закони риторики. Механізм дії і дотримання законів риторики. Три компоненти комунікації. Три компоненти комунікації (оратор – промова - аудиторія) як ядро всіх моделей вербального спілкування. Характер відносин між оратором і аудиторією як визначальний фактор усної вербальної комунікації. Закони риторики як основа успішної риторичної діяльності: концептуальний, моделювання аудиторії, стратегічний, тактичний, мовленнєвий, ефективної комунікації, системно-аналітичний. Етапи підготовки промови: підготовчий, реалізація.

Тема 2.2.5. Типи мовлення і види красномовства.

Сутність і зміст суспільно-політичного красномовства, його форми: промова, доповідь, публічна лекція, політична бесіда, мітинговий виступ. Сутність і зміст судового красномовства, його форми, види промов. Специфіка риторичної діяльності юриста.

Тема 2.2.6. Композиція промови. Основні етапи роботи над усним публічним виступом.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Риторика (за професійним спрямуванням)»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 15.01.04 – 01-2018
		стор.6 з 9	

Поняття початку виступу. Співвідношення змісту і обсягу початку із основною темою і тезою виступу. Поняття вступу. Обсяг і зміст вступу. Головна частина виступу. Структура доведення: теза, аргументи, демонстрація. Теза як основна думка, справедливість якої вимагає доведення. Аргументи – думки, справедливість яких перевірена і доведена практикою. Демонстрація як зв'язок між тезою і аргументами. Роль демонстрації в усному викладі. Основні стратегії доведення. Поняття висновків, їхня структура і обсяг. Закінчення виступу, його кліше і значення. Допоміжний матеріал в промові. Визначення, види визначень: шляхом позиціонування в класифікації, шляхом надання синонімів та антонімів, шляхом наведення прикладів. Приклади і факти. Наочність, її види та роль. Авторитетні посилання. Посилання на авторитет мовця як вид авторитетних посилань. Рекомендації та обмеження.

Тема 2.2.7. Логічні та психологічні засади риторики. Взаємодія оратора і аудиторії.

Вимоги логіки: послідовність викладу, цілеспрямованість промови, підпорядкованість всього цілеспрямованість промови, підпорядкованість всього матеріалу основній ідеї. Закони формальної та діалектичної логіки в ораторському мистецтві. Закони тотожності, неприпустимості суперечностей, достатньої підстави, виключеного третього. Типові помилки, що виникають внаслідок порушення законів логіки. Використання в риториці методів логічного мислення: індукції, дедукції, аналогії. Форми логічного мислення в риториці: аналіз, синтез, порівняння, узагальнення. Сутність переконання, система й структура доказів, аргументи як основа доказів. Вимоги до аргументації, види аргументів. Психологічні основи красномовства: увага та її різновиди, пам'ять, інтерес та його види, рівні сприйняття інформації.

Тема 2.2.8. Стил ь і тип мовлення.

Поняття культури мовлення та комунікативні якості мовлення: правильність, ясність, точність, чистота, багатство, образність, виразність, логічність тощо. Слухові елементи мови оратора: голос, вимова, інтонація, ритм, пауза. Етноспецифічність вербального спілкування. Кінесичні та проксемічні засоби спілкування. Зорові елементи: жести, міміка, поза. Емоції та мистецтво впливу на них. Особистість оратора та рівні його впливу на аудиторію. Стил ь і тип мовлення. Засоби забезпечення асоціативності і наочності мовлення. Використання прийомів новизни, персоніфікації, проблемної ситуації, співучасті, театралізації в ораторському мистецтві

3. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

3.1. Основні рекомендовані джерела

3.1.1. Апресян Г.З. Ораторское искусство. – М.: Наука, 1978. – 280 с.

3.1.2. Гандапас Р. 101 совет оратору. – М.: Альпина Паблицер, 2016. – 126 с.

	Система менеджменту якості. Навчальна програма навчальної дисципліни «Риторика (за професійним спрямуванням)»	Шифр документа	СМЯ НАУ НП 15.01.04 – 01-2018
		стор.7 з 9	

3.1.3. Гандапас Р. Камасутра для оратора. Десять глав о том, как получать и доставлять максимальное удовольствие, выступая публично. - М.: Манн, Иванов и Фербер, 2018. – 240 с.

3.1.4. Корнилова Е.Н. Риторика – искусство убеждать. Своеобразие публицистической античной эпохи: Учеб. пособие. – М.: Изд-во УРАО, 1998. – 208 с.

3.1.5. Кузнецова Т.И., Стрельникова И.П. Ораторское искусство в Древнем Риме. – М.: Наука, 1976. – 286 с.

3.1.6. Куньч Зоряна. Риторичний словник. – К.: Рідна мова, 1997. – 341с.

3.1.7. Ланкастер Саймон .Говори, вдохновляй. Как завоевать доверие слушателей и увлечь их своими идеями. – М.: Азбука-бизнес , 2017. - 272с.

3.1.8. Мацько Л.І., Мацько О.М. Риторика: Навч.посібник. – 2-ге вид., стер. – К.: Вища школа, 2006. – 311 с.

3.1.9. Мурашов А.А. Риторика: Хрестоматия-практикум. – М.: Рос. пед. агенство, 1998. – 318 с.

3.1.10. Аллан Пиз, Барбара Пиз. Говорите точно... Как соединить радость общения и пользу убеждения. – М.:, Эксмо, 2017. - 224с.

3.1.11. Рождественский Ю. Теория риторики. – М.: Добросвет, 1997. – 597 с.

3.1.12. Сагач Г.М. Риторика: Курс лекцій. – К.: ІСДО, 1993. – 148 с.

3.1.11. Сагач Г.М., Юніна О.А. Загальна риторика: Сучасна інтерпретація. – К.: Знання, 1992. – 59 с.

3.1.12. Сопер Л.Поль. Основы искусства речи. – Ростов-на Дону: Феникс, 1995. – 448 с.

3.1.13. Шестакова Евгения. Больше чем речь. Как управлять мимикой, жестами и интонацией. – СПб: Питер, 2017. – 224 с.

3.2. Додаткові рекомендовані джерела

3.2.1. Томан Іржі. Мистецтво говорити: Пер. з чеськ. – К.: Політвидав України, 1989. – 293 с.

3.2.2. Белова А.Д. Лингвистические основы аргументации. – К.: Вища школа, 2000. – 300 с.

3.2.3. Вербовая А.П. и др. Искусство речи. Учеб. пособие для театр. учеб. заведений. – М.: Искусство, 1977. – 303 с.

(Ф 03.02 – 04)

АРКУШ РЕЄСТРАЦІ РЕВІЗІЇ

№ пор.	Прізвище ім'я по-батькові	Дата ревізії	Підпис	Висновок щодо адекватності
1.	<i>Землевченко С.Р.</i>	<i>06.09.19</i>	<i>[Signature]</i>	<i>Док. є актуальна</i>

(Ф 03.02 – 03)

АРКУШ ОБЛІКУ ЗМІН

№ зміни	№ листа (сторінки)				Підпис особи, яка внесла зміну	Дата внесення зміни	Дата введення зміни
	Зміненого	Заміненого	Нового	Анульованого			

(Ф 03.02 – 32)

УЗГОДЖЕННЯ ЗМІН

	Підпис	Ініціали, прізвище	Посада	Дата
Розробник				
Узгоджено				
Узгоджено				
Узгоджено				